

QUI ESTUDIA A LA UNIVERSITAT?

Anàlisi de 15 anys d'evolució de l'accés a la universitat pública a Catalunya (2002-2017)

OBSERVATORI DEL SISTEMA UNIVERSITARI

@OSUniversitari

<http://www.observatoriuniversitari.org/>

OBSERVATORI
DEL SISTEMA
UNIVERSITARI

QUI ESTUDIA A LA UNIVERSITAT?

Anàlisi de 15 anys d'evolució de
l'accés a la universitat pública a
Catalunya (2002-2017)

Octubre de 2019

Autoria: Albert Sánchez-Gelabert, Helena Troiano, Marina Elias, Dani Torrents, Lidia Daza (*Grup de Recerca Educació i Treball – Universitat Autònoma de Barcelona*)

gret
grupderecercaeducacióitreball

Col·laboracions: Vera Sacristán
Edició: Vera Sacristán

@OSUniversitari

<http://www.observatoriuniversitari.org/>

Taula de continguts

Taula de continguts	3
Resum executiu	4
1. Per què aquest informe?	6
2. La composició social de l'estudiantat universitari a Catalunya	9
3. Evolució de la taxa d'accés a la universitat	14
4. Augmenta l'accés d'estudiants a les universitats privades	17
5. Conclusions	20
6. Fonts	21

Resum executiu

L'objectiu d'aquest estudi és explorar l'evolució de la composició social a la universitat pública a Catalunya, tenint en compte els diferents canvis de context i l'impacte que han tingut en l'accés de l'estudiantat potencial, segons el seu origen social.

Les conclusions principals de l'estudi són les següents:

Les probabilitats de seguir amb èxit un itinerari d'accés a la universitat estan fortament condicionades per l'origen social de l'estudiantat:

- Els fills i les filles de persones amb estudis universitaris estan sobrerrepresentats a la universitat: conformen el 47,1 % de l'estudiantat que accedeix a la universitat, mentre que sols són el 26,2 % de la població de 19 anys d'edat. En l'extrem oposat, els i les joves amb progenitors sense més estudis que els obligatoris estan infrarepresentats: sols són un 24,3 % del jovent que accedeix a la universitat, en tant que constitueixen el 39,5 % de la població de 19 anys d'edat. Els fills i les filles de persones amb estudis secundaris postobligatoris també es troben infrarepresentats, tot i que en una mesura menys impactant: formen el 28,6 % del jovent que accedeix a la universitat i el 34,3 % del total de la població jove.
- En altres termes: la taxa d'accés a la universitat entre estudiants amb progenitors amb estudis universitaris és 82,6. Entre els fills i les filles de progenitors amb estudis postobligatoris, és 38,2. En el cas d'estudiants amb progenitors sense més estudis que els obligatoris és 28,3.

Evolutivament, s'observa un canvi de tendència en la taxa global d'accés a la universitat pública:

- Al llarg del període 2002-11, la taxa d'accés creix, i ho fa acceleradament a partir de 2008.
- Entre 2011 i 2014 s'observa un fort alentiment.
- A partir de 2014 decreix.

RESUM EXECUTIU

La disminució de la taxa d'accés a la universitat pública que es produeix en el darrer període 2014-17 es dona en tots els grups socials, però amb més incidència com més alt és el nivell d'estudis dels progenitors.

L'accés a la universitat privada decreix fins a 2014, per després augmentar substancialment: més d'un 26 % en el període 2013-18 (5 anys). Darrerament, doncs, és un fet que la universitat privada ha guanyat pes en el conjunt del sistema universitari català.

Elements que poden explicar la davallada de la taxa d'accés a la universitat pública:

- Millora de les possibilitats de treball.
- Increment substancial de preus a les universitats públiques.
- Increment de l'oferta d'estudis per part de les universitats privades.
- Increment de l'accés d'estudiants a Cicles Formatius de Grau Superior.

1. Per què aquest informe?

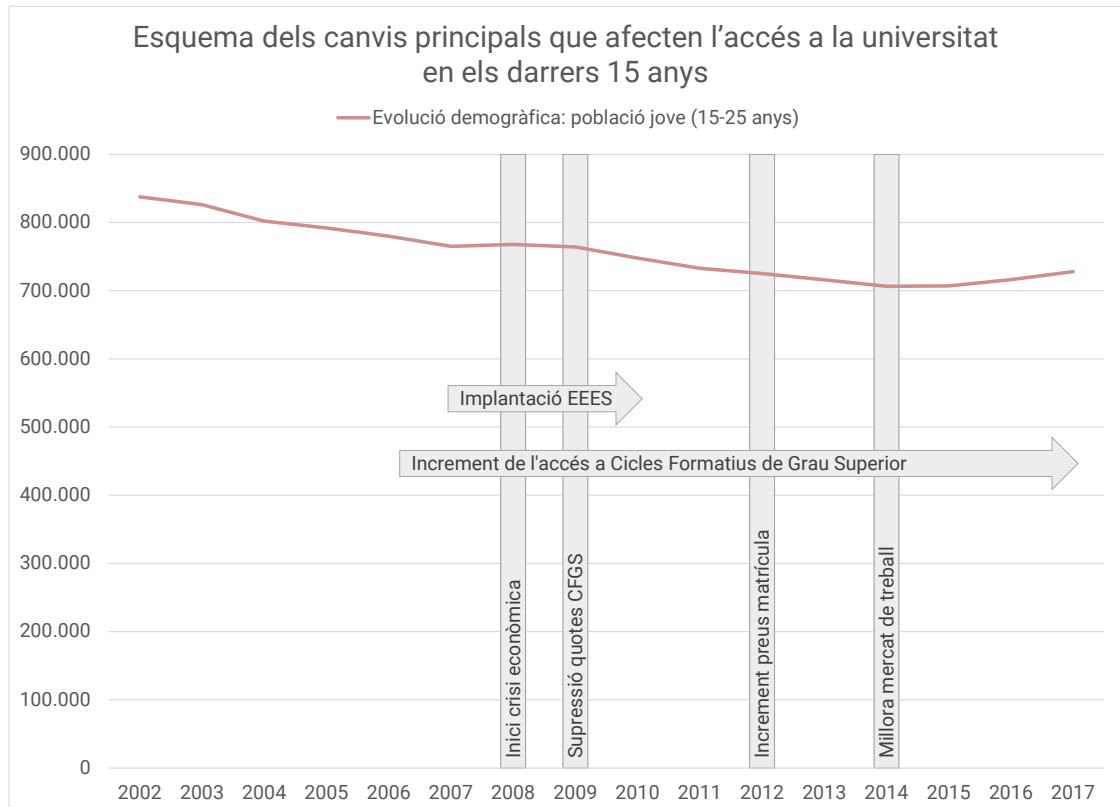
Les darreres dècades han estat testimoni d'un accés creixent de la població jove a la universitat. A moltes persones això els ha suposat l'oportunitat de desenvolupar-se en el terreny personal i ocupacional, i sovint també els ha comportat mobilitat social ascendent. De fet, el sistema educatiu i, en particular, la universitat (malgrat la subocupació i les successives crisis del mercat laboral) s'han constituït en la principal via de mobilitat social ascendent en les societats actuals. Aquest fet, juntament amb la centralitat que el coneixement ha guanyat en tots els àmbits de la vida, ha fet que esdevingui fonamental la qüestió de l'equitat educativa i social, en el sentit de garantir a tots els col·lectius socials l'accés al coneixement i a les institucions d'ensenyament superior.

En el context universitari català, cal tenir present que una sèrie de canvis i reformes a diversos nivells han dibuixat un nou panorama social en un espai relativament curt de temps, en uns 15 anys. Això ha definit unes *noves regles del joc* en relació amb les maneres que té la joventut d'accedir i participar en les diferents etapes educatives. En primer lloc, l'esclat de la crisi econòmica a finals de l'any 2007 va implicar un empitjorament del mercat laboral, especialment del juvenil. Com en d'altres contextos, aquest fet va comportar un increment de joves que continuaven els estudis cap a etapes posteriors, una disminució de l'abandonament universitari i, en conseqüència, l'allargament general dels itineraris educatius. En definitiva, malgrat que la crisi va reduir la disponibilitat de recursos per part de les famílies, el fet que el treball com a alternativa immediata a l'estudi fos difícil d'assolir (amb la consegüent reducció del cost d'oportunitat) va empènyer moltes persones cap a la universitat. Seguint un procés invers, la millora del mercat laboral juvenil a partir de l'últim trimestre del 2013 prefigura un descens de l'accés a la universitat a partir del curs 2014.

Encara d'altres canvis van afavorir el trànsit per les diferents etapes educatives facilitant ponts i vies de connexió. En aquest sentit, el fet més destacable és l'eliminació, l'any 2010, de les quotes d'accés des dels Cicles Formatius de Grau Superior que limitaven la quantitat de persones del sistema de formació professional que podien accedir a la universitat. Aquesta supressió de les quotes va suposar un increment de prop d'un 30 % dels universitaris que accedien per vies professionals. Això se suma al procés d'increment constant que, des del 2006, es produeix en la matriculació als Cicles Formatius de Grau Superior, que arriba a augmentar un 68 % en tot just una dècada.

Figura 1

[Font: elaboració pròpia]

Simultàniament, es va dur a terme una reforma del sistema universitari en el marc de la implantació de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES). Fins al 2010 es van incorporar un conjunt de reformes per fer front a les demandes d'homogeneïtzació dels estudis a nivell europeu que en van redefinir l'estructura passant de les antigues diplomatures i llicenciatures a la nova estructura de graus i màsters. Alhora, també es van incorporar una sèrie de reformes pedagògiques i organitzatives, com l'avaluació continuada o la requerida presencialitat de l'estudiant a la universitat, les quals introdueixen una major rigidesa en els estudis que afecta principalment l'estudiant amb responsabilitats externes a la universitat.

En darrer lloc, un canvi important ha estat la modificació dels preus de matrícula que han anat incrementant al llarg de tot el període, però que van fer un salt important l'any 2012. La pujada ha anat acompanyada, d'una banda, d'un sistema de preus progressius o descomptes sobre la primera matrícula en funció de la renda familiar i, de l'altra, de l'increment de preu en les segones i subsegüents matrícules per al cas d'assignatures no superades.

En aquest marc de transformació del context, un dels reptes principals és explorar si tots aquests canvis han tingut un impacte en termes d'equitat social i potser han obstaculitzat o han tingut un efecte *dissuasiu* per a l'accés a la universitat de determinats col·lectius socials. Com hem vist, la dificultat d'aquesta tasca radica en l'existència simultània de diversos canvis – demogràfics, socials i institucionals– que poden haver tingut efectes oposats. És a dir, mentre que alguns d'aquests canvis poden haver afavorit l'accés de joves d'orígens socials més baixos (ex.: supressió de les quotes de formació professional, esclat de la crisi econòmica), altres canvis poden haver suposat un obstacle per a l'accés d'aquests mateixos col·lectius (ex.: increment dels preus i taxes, rigidesa organitzativa que dificulta la compaginació d'estudi amb treball). A més, cal no oblidar, quan s'estudia l'accés a la universitat, que aquest acumula les desigualtats de totes les etapes anteriors del sistema educatiu, ja que estar en disposició de poder accedir-hi implica haver superat totes les etapes educatives prèvies que hi condueixen, al llarg de les quals es produeix un biaix social que ha estat estudiat i demostrat a bastament.

En definitiva, l'objectiu d'aquest document és explorar l'evolució de la composició social a la universitat tenint en compte els diferents canvis de context i l'impacte que han tingut en l'accés de l'estudiantat potencial, segons el seu origen social.

Aquest breu informe complementa i actualitza l'informe encarregat per l'Agència per la Qualitat del Sistema Universitari Català (AQU) sobre composició social de la universitat elaborat amb dades de l'Oficina d'Accés a la Universitat del Consell Interuniversitari de Catalunya (Troiano, Torrents i Sánchez-Gelabert, 2016).

Les dades que s'analitzen fan referència a la matrícula de nou accés als graus del conjunt d'universitats públiques catalanes, totes elles presencials: U. Autònoma de Barcelona, U. de Barcelona, U. de Girona, U. de Lleida, U. Politècnica de Catalunya, U. Pompeu Fabra i U. Rovira i Virgili. Les dades inclouen també la matrícula als seus centres adscrits.

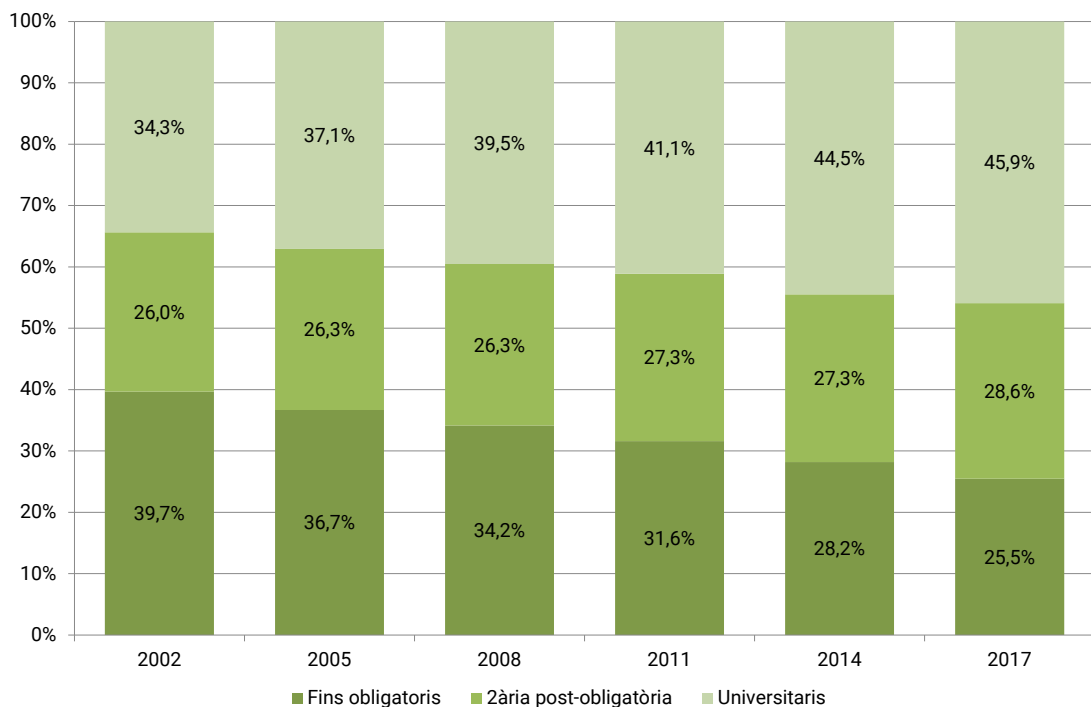

2. La composició social de l'estudiantat universitari a Catalunya

Una primera aproximació al problema de l'equitat que ens ocupa és estudiar l'evolució de la composició social de l'estudiantat de nou accés a les universitats públiques catalanes. La variable que aquí s'utilitza com a indicador de posició social de l'estudiantat és el Nivell Formatiu Familiar (NFF). Aquesta variable és una de les més fiables i robustes utilitzades en sociologia com a indicador indirecte de l'origen social i de la renda familiar. Al mateix temps, en les bases de dades analitzades, és la variable que presenta un volum més gran de resposta. El NFF es defineix com el màxim nivell formatiu assolit pels progenitors. En la Figura 2 s'observa que, en els darrers 15 anys, hi ha hagut una disminució del pes relatiu dels estudiants de NFF baix que passa d'un 39,7 % l'any 2002 a un 25,5 % l'any 2017. Aquesta disminució té la contrapartida de l'increment lleuger de la presència d'estudiants de NFF mitjà (+2,6 punts percentuals) i, en major mesura, dels de NFF alt (+11,9 punts).

Figura 2

Composició social de l'estudiantat de nou accés a les universitats públiques catalanes, segons Nivell Formatiu Familiar (NFF)

[Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Oficina d'Accés a la Universitat del Consell Interuniversitari de Catalunya.]

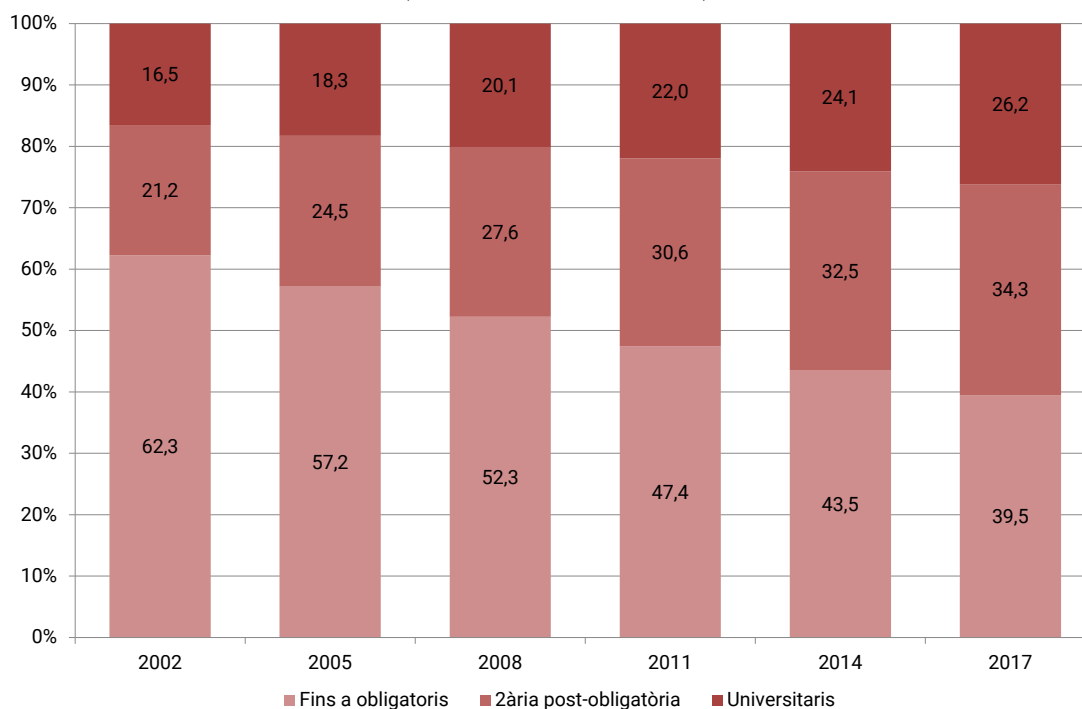

No obstant, cal advertir que la lectura directa d'aquestes dades no permet extraure conclusions sobre l'equitat d'accés a la universitat ja que sols tenen en compte la població que hi ha accedit. Resulta imprescindible tenir també en compte, com a base de comparació, l'evolució de la composició social (o, en aquest cas, la composició educativa) de l'estructura social global. És a dir, cal partir de quina és la composició social de la societat i calcular la probabilitat que té un jove o una jove d'un estrat o origen social determinat d'accedir a la universitat, per tal de poder comparar les probabilitats entre els diferents estrats socials.

Seguint aquest plantejament, en primer lloc, analitzem com ha canviat en els darrers anys la composició educativa de la societat, considerant el nivell d'estudis de la població que és candidata a ser progenitora dels universitaris de nou accés (població d'entre 40 i 60 anys d'edat, per a cada any de referència). Els resultats mostren que en els darrers 15 anys s'ha produït un descens molt significatiu del volum de població amb estudis obligatoris i un fort increment de les persones que tenen estudis secundaris i universitaris (Figura 3).

Figura 3

Nivell d'estudis de la població de 40-60 anys d'edat a Catalunya
 (progenitors potencials)

[Font: elaboració pròpia a partir de les dades del cens]

Com a resultat de l'expansió educativa dels darrers 40 anys, ha tingut lloc una transformació de la societat catalana, amb una disminució molt significativa de la població sense estudis o amb estudis obligatoris. Aquests canvis en la composició socioeducativa general expliquen, en part, els canvis que veïem en la composició social a la universitat en què s'observava una disminució del pes relatiu dels estudiants de NFF baix (Figura 2).

Taxa d'accés a la universitat

Per tal d'analitzar l'equitat de l'accés a la universitat i la seva evolució, cal calcular la taxa, és a dir, la proporció de jovent que accedeix a la universitat sobre el conjunt de cada grup social. Així doncs, la *taxa d'accés a la universitat* és el quocient entre la presència d'un col·lectiu a la universitat i la presència d'aquest mateix col·lectiu en el conjunt de la societat.

Per a dur a terme aquest càlcul, cal fer un seguit de supòsits i operacions que porten a calcular una taxa d'accés aproximada que permet veure'n l'evolució i comparar els diferents estrats socio-educatius. En el cas que ens ocupa, han estat els següents:

1. Primer, hem restringit l'estudi a les persones que accedeixen a la universitat quan tenen entre 17 i 25 anys d'edat. Aquest rang inclou entre un 89 i un 93 % de la població que accedeix a la universitat en els anys estudiats. S'exclouen així, amb molt alta probabilitat, segones carreres i persones que entren com a "segona oportunitat" o seguint itineraris molt complexos.
2. En segon lloc, i com que la mitjana d'edat de les persones seleccionades queda, en tots els anys, lleugerament per sobre de 19, hem considerat el volum de població d'aquesta edat com a població de referència (l'entrada de població d'altres edats és similar en els anys que s'estudien).
3. Tercer, hem distribuït la població de 19 anys d'edat en grups amb progenitors amb estudis fins a obligatoris, secundaris postobligatoris i universitaris en funció de la distribució de tota la població de 40-60 anys d'edat en aquests tres grups i en cada any de referència.
4. Finalment, hem dividit la població que accedeix a la universitat amb 17-25 anys d'edat entre la població de 19 anys d'edat en cada any i categoria de referència, obtenint, així, la taxa aproximada d'accés.

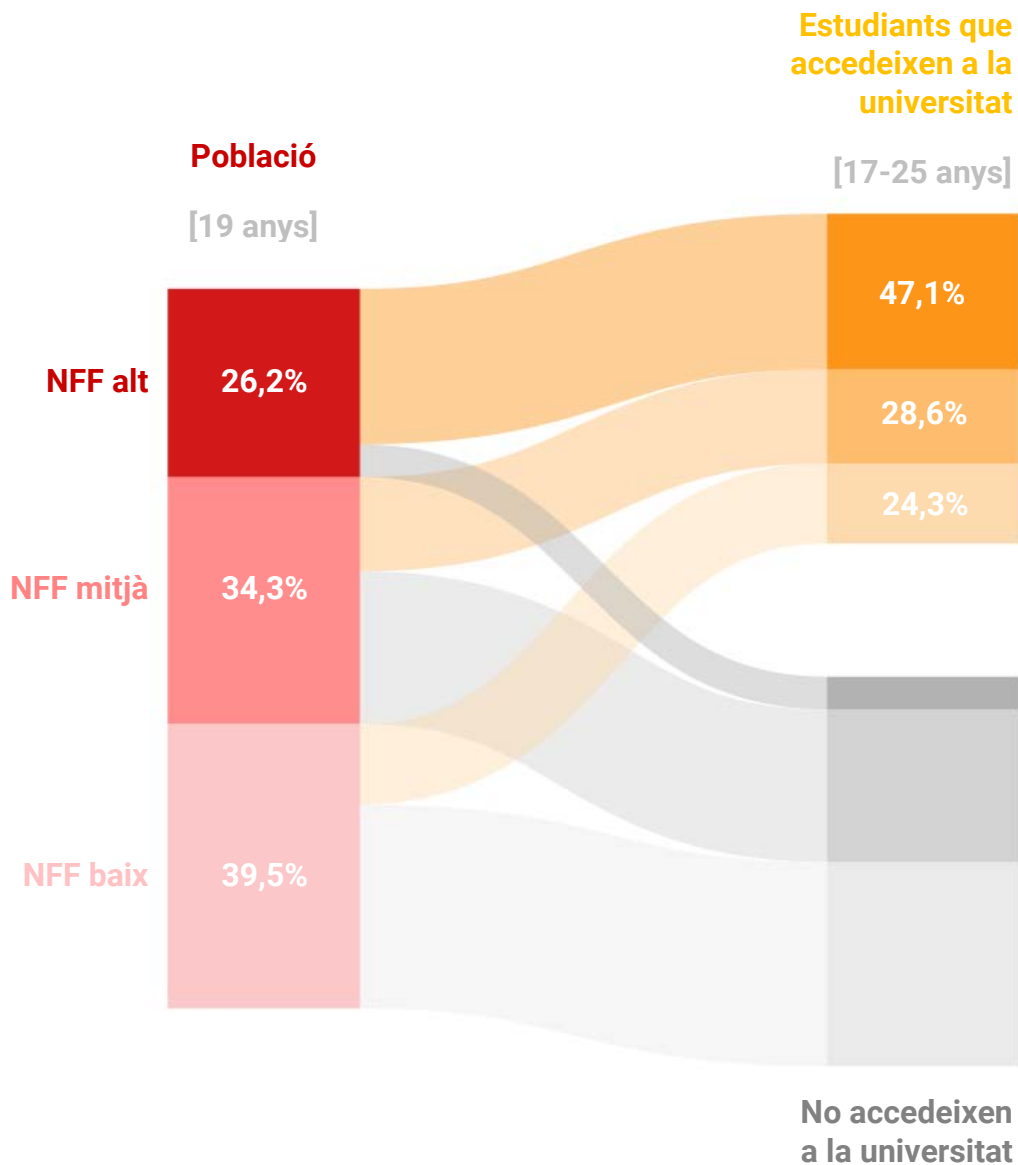
El resultat més rellevant es mostra a la Figura 4.

Figura 4

Fluxos cap a la universitat pública i percentatges de
composició social a Catalunya (any 2017)

[Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Oficina d'Accés a la Universitat del Consell Interuniversitari de Catalunya i del cens]

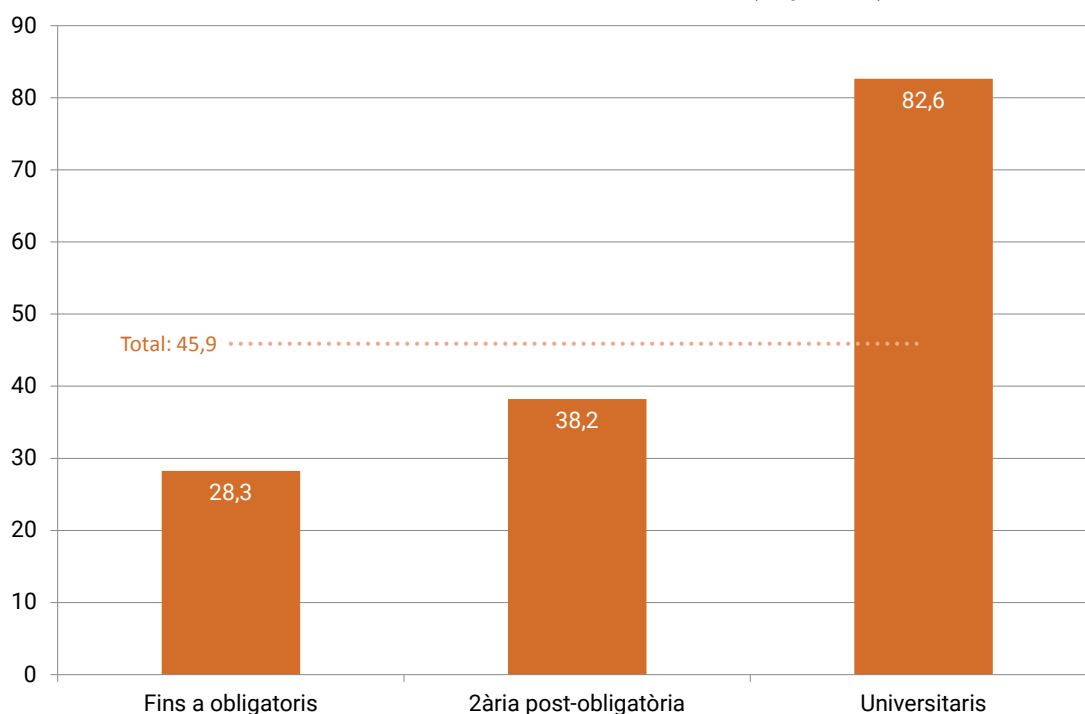
La primera lectura descriptiva sobre les dades de la Figura 4 posa de manifest les grans diferències d'accés a la universitat segons l'origen socio-educatiu dels joves. Els fills i les filles de persones amb estudis universitaris es troben

sobrerrepresentats a la universitat: conformen el 47,1 % de l'estudiantat que accedeix a la universitat, quan sols són el 26,2 % de la població de 19 anys d'edat. En l'extrem oposat, els i les joves amb progenitors sense més estudis que els obligatoris estan infrarepresentats: sols són un 24,3 % del jovent que accedeix a la universitat, en tant que constitueixen el 39,5 % del conjunt de la població de 19 anys. Els fills i les filles de persones amb estudis secundaris postobligatoris també es troben infrarepresentats, tot i que en una mesura menys impactant: formen el 28,6 % del jovent que accedeix a la universitat i el 34,3 % del total del jovent.

Figura 5

Taxes d'accés a les universitats públiques a Catalunya,
segons nivell d'estudis dels progenitors (any 2017)

[Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Oficina d'Accés a la Universitat del Consell Interuniversitari de Catalunya i del cens]

La Figura 5 ofereix una altra manera d'analitzar aquestes mateixes dades. Mentre que, entre l'estudiantat amb progenitors amb estudis universitaris, la taxa d'accés a la universitat és 82,6, en el cas d'estudiants amb progenitors sense més estudis que els obligatoris aquesta és 28,3. Entre els fills i les filles de progenitors amb estudis postobligatoris, aquesta taxa se situa a 38,2. Una primera conclusió, per tant, és que les probabilitats de seguir itineraris que portin a accedir a la universitat estan fortament condicionades per l'origen social de l'estudiant.

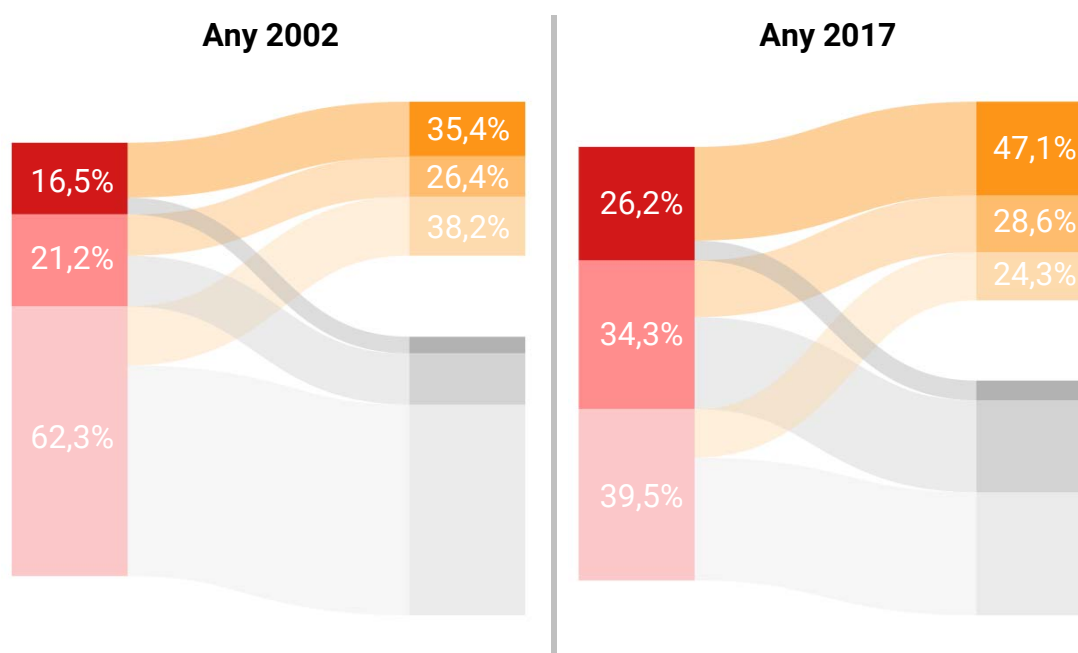

3. Evolució de la taxa d'accés a la universitat

La Figura 6 permet comparar els fluxos d'accés a l'inici i al final del període de 15 anys objecte d'aquest estudi.

Figura 6

Fluxos cap a la universitat pública a Catalunya
i percentatges de composició social

[Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Oficina d'Accés a la Universitat del Consell Interuniversitari de Catalunya i del cens]

En una lectura evolutiva (vegeu la Figura 7), es poden distingir tres períodes.

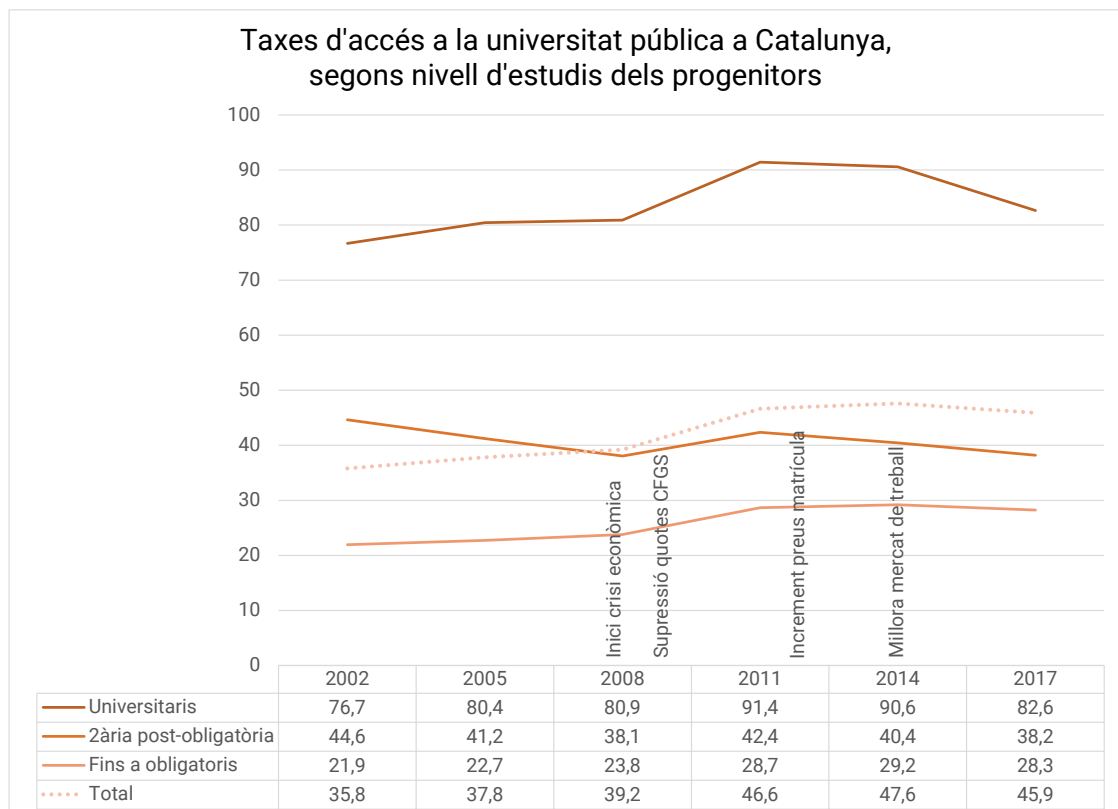
Període 2002-2011: creixement

S'observa que entre el 2002 i el 2011 augmenta la taxa global d'accés a la universitat pública a Catalunya (línia puntejada) la qual resulta d'un increment de la taxa per a dos dels tres grups socials contemplats. El creixement s'accelera entre el 2008 i el 2011, període en el qual tots els grups socials incrementen el seu accés a la universitat pública. Així, malgrat que el volum total d'estudiants de primer curs el 2011 és inferior en termes absoluts degut a la davallada demogràfica, la taxa d'accés a la universitat es va veure clarament

incrementada. Resultats semblants s'observen a les dades de l'OCDE¹, i a les del Ministerio de Ciencia, Innovación y Universidades (MCIU), les quals mostren un increment de la taxa neta d'escolarització universitària² per a la població de 18 a 24 anys a partir del 2008 i fins el 2014.

Figura 7

[Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Oficina d'Accés a la Universitat del Consell Interuniversitari de Catalunya i del cens]

¹ Tot i que l'OCDE utilitza un càlcul diferent i centrat en l'alumnat que accedeix de 18 anys, deixant fora els perfils d'estudiants no tradicionals.

² Proporció entre el nombre d'alumnes d'una edat concreta en un nivell educatiu, en aquest cas el nivell universitari, qualsevol curs, en relació amb la població total d'aquesta edat.

Període 2011-14: alentiment

La Figura 7 mostra que del 2011 al 2014 es produeix un fort alentiment de la taxa d'accés global a les universitats públiques a Catalunya. Això coincideix amb el període d'increment dels preus universitaris. Atenent als diferents grups socials, veiem que la taxa s'estanca a causa, sobretot, a l'evolució del col·lectiu de filles i fills de persones amb estudis universitaris i també al grup que té progenitors amb estudis secundaris postobligatoris, mentre que s'incrementa lleugerament per als fills i filles de famílies amb estudis obligatoris.

Període 2014-17: davallada

En el darrer període estudiat (2014-2017) es percep un canvi de tendència que mostra un decreixement de la taxa d'accés per al conjunt de l'estudiantat. En termes comparatius, s'observa com, segons dades de la OCDE i el MCIU, a partir del 2014 es produeix una desacceleració important del creixement de matrícula i de les taxes d'accés, que arriba a donar lloc a un cert estancament. A Catalunya, la disminució de la taxa d'accés a universitats públiques es dona en tots els grups socials però amb incidència superior entre el jovent amb progenitors amb estudis secundaris postobligatoris i, especialment, les filles i els fills amb progenitors universitaris.

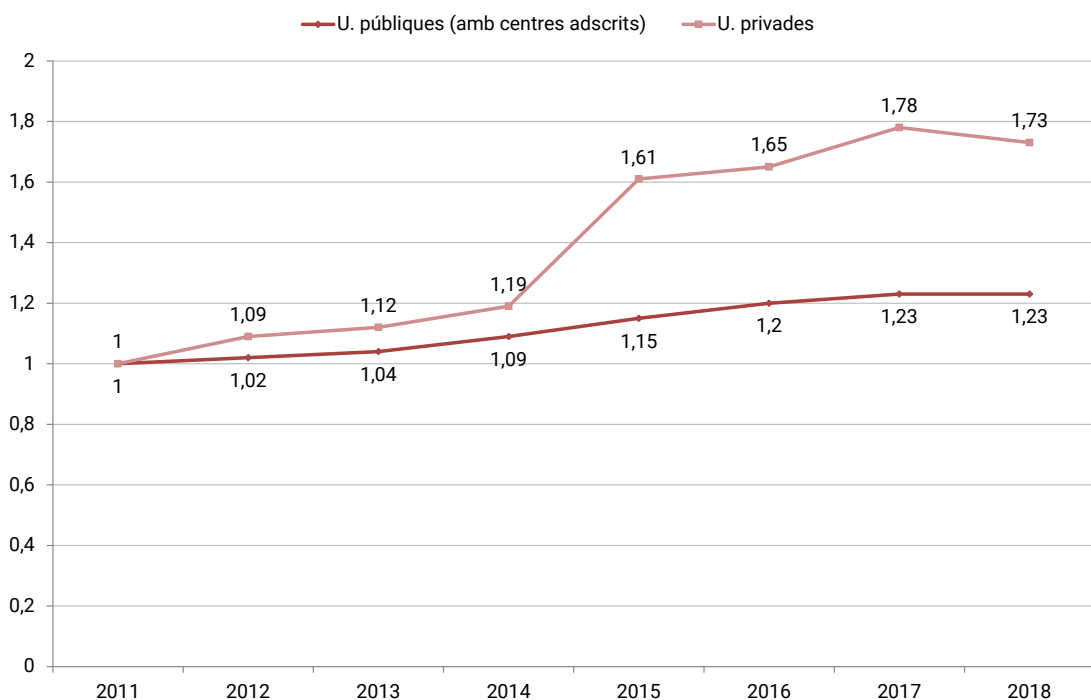

4. Augmenta l'accés d'estudiants a les universitats privades

La davallada de la taxa d'accés en l'últim període analitzat coincideix, per una banda, amb una millora de les possibilitats de treball juvenil i, per altra, amb un increment de l'oferta privada de títols a l'ensenyament superior a Catalunya. Si s'observa l'evolució de l'oferta pública i privada a partir del 2011, any en què els nous títols sorgits de la implantació de l'EEES ja estan del tot generalitzats (Figura 8), es posa de manifest, especialment a partir del curs 2015-16, un increment diferencial de l'oferta. Els centres privats diversifiquen i augmenten els seus títols força més del que ho fan els centres públics. Ens referim tan sols a les universitats privades presencials: U. Abat Oliva (CEU), U. Internacional de Catalunya, U. Ramon Llull, U. de Vic – U. Central de Catalunya.

Figura 8

Evolució de l'oferta de graus a Catalunya segons titularitat del centre universitari (índex)

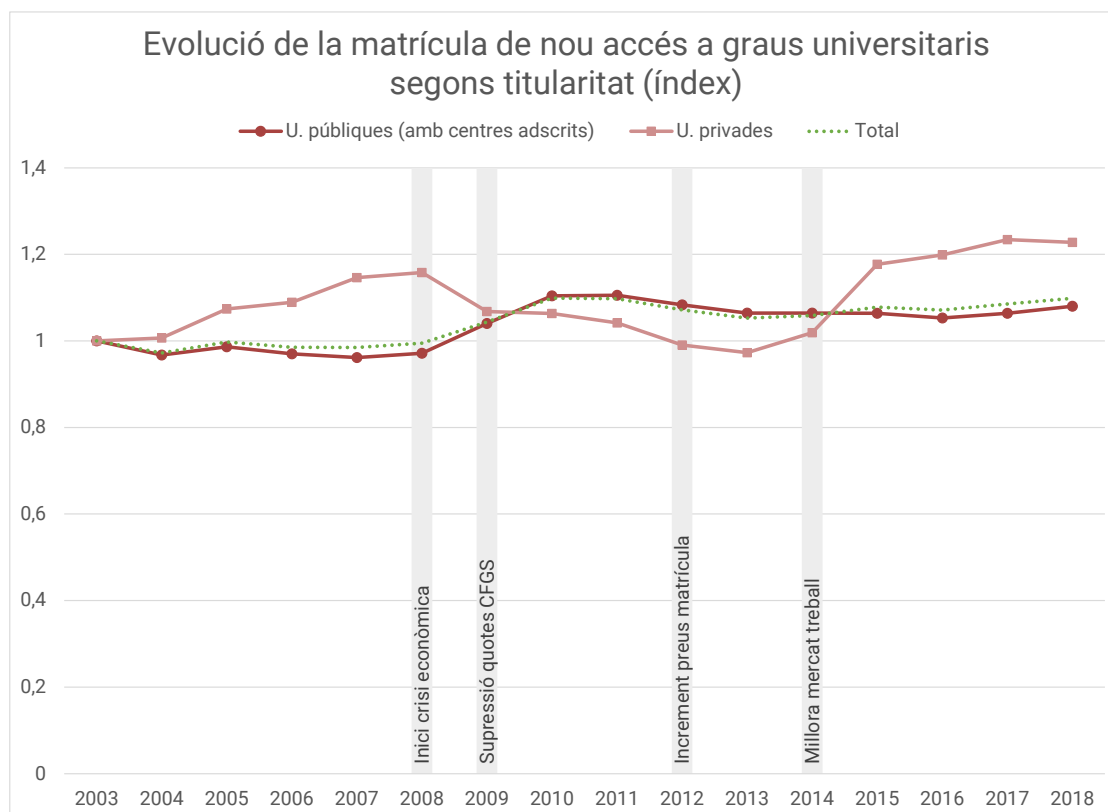

[Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Estadísticas e Indicadores Universitarios. Ministerio de Ciencia, Innovación y Universidades.]

El fort increment dels preus dels estudis a la universitat pública, especialment per als estudiants d'origen social més alt, ha reduït la diferència del cost d'estudiar a la universitat pública i privada, la qual cosa pot haver afavorit una transferència d'estudiants que ara triarien centres de titularitat privada. Si a aquest fet s'hi afegeix l'increment del cost d'oportunitat degut a la millora de les condicions del mercat laboral juvenil, la importància d'adquirir un títol universitari en les noves economies del coneixement i la competència creixent en un mercat laboral amb cada cop més persones amb títol universitari, es pot pensar en possibles noves estratègies d'accés per part de la gent jove. En aquest context, potser la manera com han incrementat l'oferta les universitats privades pot haver atret nous estudiants.

Figura 9

[Font: elaboració pròpia a partir dels Informes i estadístiques de la preinscripció universitària. Consell Interuniversitari de Catalunya (CIC). Oficina d'Accés a la Universitat.]

Si es para atenció a com ha evolucionat la matrícula de nou accés a graus al conjunt d'universitats segons titularitat, s'hi observa un patró diferencial (Figura 9). Les dades mostren que, en alguns períodes, la tendència de la matrícula de nou accés a les universitats públiques i les privades s'inverteix. Així, després

**AUGMENTA L'ACCÉS D'ESTUDIANTS A LES
UNIVERSITATS PRIVADES**

d'un període de creixement de l'accés a les universitats privades, a partir de l'inici de la crisi econòmica el 2008 i fins el 2011 l'accés a les públiques s'incrementa amb força, mentre que decreix l'accés a les privades. En aquestes, seguirà caient fins el curs 2014, a partir del qual remunta la seva matrícula de nou accés (que coincideix amb els anys d'increment d'oferta de títols en la universitat privada, vegeu Figura 8), i ja fins a l'actualitat. Mentrestant, a les universitats públiques s'hi observa una evolució de lleuger decreixement i estancament a partir del 2012.

5. Conclusions

L'aproximació que en aquest informe es fa a la qüestió de l'equitat en l'accés a la universitat posa de manifest la persistència de la desigualtat en l'accés als estudis universitaris al llarg de tot el període analitzat. Malgrat les oscil·lacions constatades, les distàncies entre grups socials són francament molt grans. Si bé és cert que no tota aquesta desigualtat és atribuïble a la institució universitària, perquè una bona part és herència de la selecció que es produeix al llarg de tot el sistema educatiu, també és cert que la qüestió és prou important com perquè formi part de l'agenda de la presa de decisions sobre les polítiques que afecten el sistema universitari.

Tal i com s'ha anat assenyalant, els canvis que hi ha hagut en el context i en la institució durant els darrers 15 anys han estat molts i molt importants. Gairebé es podria descriure el procés com el d'una universitat pública sotmesa a proves d'estrès successives. Com hem vist, per exemple, ha experimentat una reforma que li ha deixat maneres d'organitzar la docència molt rígides, precisament en un moment de crisi quan ha tingut més aflluència d'estudiants, i alguns d'aquests amb més necessitat de compaginar responsabilitats laborals o familiars amb els estudis. Ha viscut la potenciació de vies d'accés no tradicionals que li han aportat estudiants més grans i amb noves necessitats acadèmiques i organitzatives. Ha hagut d'afrontar una crisi financera dels serveis públics que ha acabat amb una més gran repercussió del finançament sobre l'estudiantat i les seves famílies, canviant el concepte del servei i la seva posició respecte dels títols oferts per centres privats. S'ha trobat amb un context de davallada demogràfica, havent de competir amb d'altres universitats, potser per primera vegada, per a la captació d'estudiants. Ha vist com l'oferta de títols havia de limitar-se en els últims anys, al mateix temps que s'incrementava substancialment la de la universitat privada, la qual ha guanyat cert avantatge en aquest camp institucional.

En definitiva, les successives proves d'estrès s'han anat afrontant però, com veiem, han deixat diverses conseqüències, tant a nivell dels agents implicats dins les institucions, com en les institucions mateixes i les relacions que s'estableixen entre elles. Caldrà parar atenció a l'impacte que això pugui tenir en el futur sobre l'equitat en l'accés a la universitat.

6. Fonts

Consell Interuniversitari de Catalunya (CIC), Oficina d'Accés a la Universitat. *Informes i estadístiques de la preinscripció universitària*. http://universitats.gencat.cat/ca/altres_pagines/informe_i_estadistiques/informes_i_estad_pre/ (consultat el 18/09/2019).

Ministerio de Educación y Formación Profesional. *Datos del Sistema Integrado de Información Universitaria*. <http://www.educacionyfp.gob.es/servicios-al-ciudadano/estadisticas/universitaria.html> (consultat el 18/09/2019).

OCDE. *Education at a Glance*. <https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/> (consultat el 18/09/2019).

Troiano, H., Torrents, D., i Sánchez-Gelabert, A. (2016). "Capítol 3: La composició social de l'accés a la universitat" a *Equitat en l'accés i en la inserció professional dels graduats i graduades universitari*. Barcelona: AQU Catalunya. http://www.aqu.cat/doc/doc_30656293_1.pdf (consultat el 18/09/2019).

Institut Català d'Estadística (IDESCAT). *Cens de població i habitatge*. <https://www.idescat.cat/pub/?id=censph> (consultat el 18/09/2019).

Institut Català d'Estadística (IDESCAT). *Anuari Estadístic de Catalunya*. <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=745> (consultat el 18/09/2019).

OSSERVATORI DEL SISTEMA UNIVERSITARI

@OSUniversitari

<http://www.osservatoriuniversitari.org/>